

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
VIEŠOJO VALDYMO GRUPĖ

PAŽYMA

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS REFERENDUMO KONSTITUCINIO
ĮSTATYMO PROJEKTO (toliau - Projektas)
(TAP-21-627; TAIS Nr.21-20824(2))

2021-06-02 Nr.
Vilnius

Projekto rengėjai: Teisingumo ministerija.

Projekto tikslas: įgyvendinant Konstitucinio Teismo (toliau – KT) 2020 m. liepos 30 d. nutarimą „Dėl Lietuvos Respublikos referendumo įstatymo (2018 m. gruodžio 20 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir konstituciniam įstatymui“ Nr. KT135-N11/2020 (toliau – KT nutarimas) ir užtikrinant ypač reikšmingų visuomeninių santykių stabilumą, priimti Konstitucinių įstatymų sąrašė nurodytą Referendumo konstitucinį įstatymą, o galiojantį Referendumo įstatymą pripažinti netekusiu galios.

Dabartinė situacija: 2018 m. gruodžio 20 d. Seimas priėmė naujos redakcijos Referendumo įstatymą, kuriame patikslintos įstatymo sąvokos, referendumo organizavimo procedūros ir agitacijos tvarka, praplėstas balsavimo vietų užsienyje skaičius, nustatytas darbo užmokesčio mokėjimas balsavimo komisijų nariams, prailgintas balsavimui skirtas laikas, patikslintos nuostatos dėl balsų skaičiavimo ir kt.

2020 m. liepos 30 d. Konstitucinis Teismas vertindamas šį įstatymą priėmė nutarimą, kuriuo pripažino, kad **Referendumo įstatymas** (toliau - RI) pagal priėmimo tvarką **prieštarauja Konstitucijai**, o pagal formą – Konstitucinių įstatymų sąrašo konstitucinio įstatymui, todėl nuo KT nutarimo oficialaus paskelbimo, t.y. **nuo 2021 m. liepos 1 d., negali būti taikomas**.

Projekto esmė: Siekiant pašalinti prieštaravimą Konstitucijai, reikalinga priimti Referendumo konstitucinį įstatymą (toliau – RKI) ir jame numatyti referendumo teisės įgyvendinimo tvarką, tai yra nustatyti referendumo rūšis, referendumo inicijavimo, paskelbimo, organizavimo, vykdymo, jo rezultatų nustatymo tvarką, taip pat reguliuoti kitus referendumo santykius.

RKI projekto pagrindą sudaro galiojančio RI nuostatos. Projekto nuostatos nežymiai patikslintos redakciniu požiūriu suderinant su galiojančiais rinkimų įstatymais.

Be to yra siekiama užtikrinti galimybę piliečiams saugiai dalyvauti referendumuose. Projekte siūloma nustatyti, kad įvedus nepaprastąją padėtį, paskelbus ekstremaliąją situaciją ar įvykį arba paskelbus karantiną, kai laikinai apribojama asmenų judėjimo laisvė arba nustatomi kiti ribojimai, balsavimo patalpose balsuojantys rinkėjai aprūpinami būtinosiomis apsaugos priemonėmis, taip pat papildomai įrengiamos balsavimo patalpos tose apylinkėse, kur rinkėjų skaičius viršija 3000, o saviizoliacijoje esantys rinkėjai gali balsuoti namuose.

Siekiant užtikrinti referendumo proceso skaidrumą ir viešumą, referendumo rezultatų pagrįstumą, Projekte siūloma nustatyti, kad piliečių papirkimo faktai skelbiami Vyriausiosios rinkimų komisijos interneto svetainėje, nurodant konkrečius papirkimą organizavusių asmenų duomenis, taip pat asmens duomenų skelbimo tikslą ir skelbimo laikotarpį (5 metus).

Kadangi referendumo paskelbimo iniciatyvos teisė (kaip ir tokia pat piliečių teisė), taip pat pareiga priimti sprendimą dėl pasiūlymo paskelbti referendumą priklauso Seimui, projekte patikslintos nuostatos, reglamentuojančios referendumui siūlomo sprendimo teksto kokybišką parengimą, numatant, kad grupės pateiktam referendumo sprendimo tekstui reikalingą teisinę pagalbą suteikia Seimo kanceliarija (galiojančiame RĮ minėtą funkciją atlieka Vyriausybės kanceliarija).

Istatymo įgyvendinimas papildomų biudžeto lėšų nepareikalaus (galimas padidėjęs lėšų poreikis organizuojant konkrečius referendumus atsižvelgiant į RKĮ projekto nuostatas susijusias su saugiu dalyvavimu referendume paskelbtos ekstremaliosios situacijos metu).

Derinimas: Projektas teiktas derinti Užsienio reikalų, Sveikatos apsaugos, Vidaus reikalų, Finansų, Socialinės apsaugos ir darbo, Ekonomikos ir inovacijų bei Kultūros ministerijoms, Vyriausiajai rinkimų komisijai, Valstybinei duomenų apsaugos inspekcijai, Lietuvos savivaldybių asociacijai, Lietuvos negalios organizacijų forumui, Žmonių su negalia teisių stebėsenos komisijai prie Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos, VŠĮ „Transparency International“ Lietuvos skyriui, visuomeninei organizacijai „Baltosios pirštinės“. Sveikatos apsaugos, Finansų bei Kultūros ministerijos, Lietuvos savivaldybių asociacija, Vyriausioji rinkimų komisija pastabų neturėjo. Ekonomikos ir inovacijų ministerija, Lietuvos negalios organizacijų forumas, Žmonių su negalia teisių stebėsenos komisija prie Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos, VŠĮ „Transparency International“ Lietuvos skyrius, visuomeninė organizacija „Baltosios pirštinės" išvadų nepateikė. Pastabos, į kurias nebuvo atsižvelgta, įvertintos derinimo pažymoje (pažymoje pateikti argumentai vertintini kaip pakankami neatsižvelgimui į pateiktas pastabas).

Atitikimas Vyriausybės programai: Projektas įgyvendina aštuonioliktosios Vyriausybės programos 191.7 punkto nuostatą „vadovaudamiesi oficialiąja konstitucine doktrina, parengsime konstitucinį referendumo įstatymo projektą“.

Dalykinio vertinimo išvada:

Projektą siūlome teikti į **Tarpinstitucinį pasitarimą**.

Patarėjas

Audrius Kasinskas

Audrius Kasinskas, tel. +37070663733, el. p. audrius.kasinskas@lrv.lt